

A Napkút Kiadó kortárs magyar írók önlexikonának kiadására készül: ki-ki maga írja magáról szócikkét – komolyan vagy játékosan. Sebeők János és Szörényi László magabemutatása – mustra-előzetes.

Sebeők János

Sebeők János: író, publicista, öko-filozófus, ex-celeb.

Első regénye sokaknak még mindig megvan. Ott porosodik a polcon. A címe is emlékeznek: Sárkányfog. Nos, rosszul. A helyes cím: Sárkányviadal.

Sebeők János állatkerti performanszára is egy egész nemzedék emlékszik. Emlékeznek, ahogy ott ült a majomketrecben és beszélt a közönséghez. Rosszul. Nem majomketrecben ült, hanem párducketrecben.

Arra is viszonylag sokan emlékeznek még, hogy ott, a párducketrecben létrejött egy környezetvédő mozgalom: a Vox Humana. Rosszul emlékeznek. Nem így volt. A párducketrecben egy természetvédő mozgalom létesült: a Voks Humana.

Sebeők János harmadik regényére már kevesebben emlékeznek, de akik emlékeznek, azokban megragadt a címe: Misztériumjáték. Rosszul. A regény címe: *Hisztériumjáték*.

Arra megint sokan emlékeznek, hogy bement a Való Világba. Ez majdnem annyira emlékezetes dobás volt részéről, mint a ketrec. Csakhogy a Való Világba soha nem ment be. A VIP Big Brother 1 című TV2-s produkcióba ment be és nem a Való Világba.

Hány embernek lehet meg a publicisztika-kötete? Nem soknak, de akinek megvan, az emlékszik a címére: Toronyóra láncsal. Micsoda tévedés! A jó cím: *Toronyíránt láncsal*.

Sebeők János bő egy évtizeden keresztül vitt egy rovatot a Magyar Nemzetben. Van, akinek a címe is rémlik: Enciklopédia kétezer. Valójában *Enciklopédia énezer* volt a rovat címe. Ez a cím a Sebeők által 2000-re ígért – és azóta sem elkészült – enciklopédia címét változtatta át Enciklopédia kétezerről Enciklopédia énezerre.

Sebeők János egész életét a közérthetőség utáni vágy és a kreativitás konfliktusa határozta meg. Harcolt azért, hogy üzenetei mindenkihez eljussanak, de sohase tudott ellenállni az eredetiség csábításának. Ezért hát, hogy üzenetei a köztudatban bár rögzültek, de kissé félre is mentek.

Az első félrement üzenet egyébként paradoxmód az eredeti neve volt: Plaszkowski János. Blaskowskinak ejtették, de leírni se tudta jól senki, a tanárok sem. Folyamatosan nyerte az irodalmi versenyeket és szembesült a ténnyel, hogy az őt jutalmazó tanárok épp csak egy dologra képtelenek: helyesen leírni a nevét. Végül elege lett az egészből. Úgy érezte, ha eredeti neve folyamatos magyarázatra szorul, akkor jobb elhagyni. Felvette hát imádott édesanyja nevét és lett belőle Sebeők János.

Ekkor még nem tudta, hogy van egy pályatárs, akit eredetileg is így hívnak: Sebők János, az azóta tragikus fiatalon elhunyt rock szakíró. Mit volt mit tenne – kitért előle. Rövid ideig P. Sebők János néven publikált, csakhogy ezzel a névvel sem tudott azonosulni. Nem akart második lenni, de Sebők akart maradni. Mi hát a megoldás? Egy röpke magánhangzó beültetése a névbe, és máris létrejött a Sebeők brand. Ejtsd: Sebeők. Ha így ejtik, a rádióban sem lehet összetéveszteni a névrokon nevével. Sebeők tehát korántsem öncélúan ragaszkodik oly makacsul a fonetikus – és nyelvileg általa is tudott módon rossz – kiejtéshez.

1958. július 20-án született Budapesten. Apja lengyel műszaki értelmiségi volt, édesanyja pedig Sebők Éva József Attila-díjas költő, gyermekíró, műfordító. Anya és fia között legendásan szoros volt a kapcsolat.

Saját bevallása szerint az anyai példa tudatában, de mégis abszolút belső indítéktól vezéreltetve lépett irodalmi pályára, igencsak korán. Első verse még apai nevéen jelent meg 1967-ben a Turista magazinban. Címe: A hegyek gyönyörúsége. A költemény egy szempontból jelentős: megelőlegezi azt a természetközeli életszemléletet, mely a szerző egész későbbi munkásságára jellemző.

Sebeők költői vénája hamar elfogy, a felnőtt korba lépve már a próza érdekli. És el is jutottunk az első regényig. A könyv a Szépirodalmi Könyvkiadónál jelent meg 1980-ban. Emlékeznek a címére? *Sárkányviadal*. Vannak akik szerint Sebeők egyregényes szerző, hisz első regénye mindmáig a legnagyobb siker. A *Sárkányviadal* Sebeőknek az, ami Saint-Exupérynek *A kis herceg*: csodálatos kísértet.

Sebeők maga is tehet arról, hogy második regénye, az ugyancsak a Szépirodalmi gondozásában 1988-ban megjelent *Médium* legfeljebb irodalmi szenzációnak nevezhető, de közönségsikernek semmi esetre sem. A *Sárkányviadal* a hosszú mondatok ellenére még megmaradt a klasszikus regényformán belül, a *Médium* viszont posztmodern szöveg. Percepcióját a magyar valóságtól távoli ökológiai mondanivaló is nehezítette. Sebeők a *Médium* érthetlenségének ketrecéből egy esztendővel a regény megjelenése után, 1989-ben megpróbált kitörni: a Fővárosi Állatkert párducketrecébe vonult vissza, hogy mobil remeteként onnét hirdethesse a mű eredeti üzenetét: veszélyben az őserdő. A ketrecben Voks Humana név alatt természetvédő mozgalmat is létrehoz, s egy könyv írásába kezd. Ez lesz hivatott közérthetőbben átadni öko-filozófiáját: *A lázadó bioszféra*, Kossuth Könyvkiadó 1991.

Egész 1993-ig úgy tűnhet, kizárólag az ökológiai gondolatokra fogékony, hisz mind a *Sárkányviadal*, mind a *Médium*, de a ketrec-performansz is e téma körül forog. 1993-ban aztán a zöld hullámot váratlanul egy regény töri meg: *Hisztériumjáték*, Kossuth Könyvkiadó. A *Hisztériumjáték* politikai meseregény, avagy fantasy. A regényben az eget angyalok, a földet tündérek uralják, de a megszokottól eltérően karakterük sötét. A régi nagy közhely köszön vissza a fiktív napilapok cikkeit felvonultató műből: a – politikai – pokolhoz vezető út is jó szándékkal van kikövezeve.

Sebeők a regényt követően publicistaként van jelen, 2001-től kezdve pedig állandó rovatot vezet a Magyar Nemzetben *Enciklopédia énezer* címen. 2003-ban visszatér az ökológiai performanszhoz, ezúttal azonban egy mások

által kitalált formátum keretein belül, a VIP Big Brother 1 nevezetű TV2-s produkció celeb vendégeként. Földgömbsisakkal a fején tart előadásokat éjszánként a kameráknak. Regényszerű könyvet is ír a luxusbörtönben szerzett élményeiről: *Földfelkelte*, Kossuth Könyvkiadó 2003. A celeb-karrier stílszerű ellenpontjaként ugyanabban az évben publicisztika-kötete is napvilágot lát: *Toronyiránt láncsal*, Kairosz Könyvkiadó. 2005-ben a Magyar Nemzetnél vitt rovat anyaga is könyvbe rendeződik: *Enciklopédia énezer*, Magyar Nemzet Könyvek.

Sebeők János 2009-ben bejelentette, hogy celebként abbahagyja, s ehhez az elhatározásához azóta is hű. Képernyős megjelenése azóta sem volt. Ma már nem tekinti magát közszereplőnek. 2012 végén rovatával is felhagyott. Csönd van körülötte. Nyilatkozni nem hajlandó, így fogalmunk sincs arról, hogy visszatér-e valaha is az alkotó munkához, vagy életművét már most befejezettnek kell tekintenünk.

Szörényi László

Életem nagyjából Eötvös Loránd jegyében zajlik. Ugyan nem vagyok geofizikus, de ő alapította az Eötvös-kollégiumot, és az Arany János Nemzeti Múzeum előtti szobrára gyűjtött pénz maradék részéből ő vásároltatta meg Szalontával a Csonkatornyot. Ebből következik az, hogy az Eötvös-kollégiumban olvasni lehet, Aranyt meg szeretni.

Eötvös Lorándnak apja is volt, aki egyrészt lebeszélte arról, hogy elmenjen egy expedícióra az Északi-sarkra, másrészt korábban megírta *A falu jegyzőjét*. Ez utóbbit tizenhárom éves koromban elolvastam, de nem értem be ezzel, pedig jobb lett volna, ha beérem, hanem előadást is tartottam róla a Labda (előbb Érsek, most Hevesi Sándor) utcai általános iskola irodalomszakkörében. Ám hübriszem még ezzel se érte be, hanem készítettem egy tablót Tamási Áronról, akit egyrészt nagyon szerettem, másrészt ő is engem, mert mikor gyermek voltam, ringatott a térdén. A tabló megnyerte az iskolai pályázatot, apám tehát tovább borozgathatott Tamásival a Niszel nevű fradista ortodox zsidó kocsmában, ahová MTK-szurkoló nem tehetette be a lábát. (Niszel bácsi később meghalt, de találkoztam egy teheráni zsidó aranyművessel New Orleans-ban, akinek a felesége még ismerte.)

Anyám viszont Gomboson született, Bács-Bodrog vármegyében 1914-ben. (A falut, amely színmagyar lakosságú volt, korábban hol Bogojevónak, hol Karavukovónak hívták, illetve hívják azóta is hol egyik, hol másik néven; Gombosnak azért nevezték el, mert az egész faluban egy kocsmá volt, a Duna-parton, és azt Gombosnak hívták, ezért jobb nevet nem tudtak adni a falunak, amikor a millennium idején magyarosították a nevet.)

Anyám édesapja Maros-Torda megyébe vándorolt csiki katolikus székely családból származik, és Görgényszentimrén született, amely medvéiről, Rudolf trónörököséről és később Ceaușescuról nevezetes; e két utóbbi személyiség ugyanis negatíve viszonyult a medvékhez. Én viszont nagyon szeretem őket, van is belőlük néhány száz, főleg plüssből.

Apám édesapja viszont Kulán született, a Bácska közepén, ahol régen főleg magyarok éltek, amíg ki nem irtották őket. Voltak még svábok is, azokat is jórészt kiirtották. Nagypám következetes volt: sváb volt ugyan, de elmagyarosodott. Tudta azt, hogy halál ellen nincs orvosság. A szótár rosszul bánik szülővároskája nevével, mert a népnyelvben ez szart jelent, holott török eredetű, és jelentése 'erőd'; családneve pedig Schieber volt, aminek magyar jelentése 'csempész'. Ezért – mivel Kulán csak átutaztam egyszer, de nem merem leszállni, mert néhány részeg montenegrói utas a buszon nagyon kezdte gyakorolni a népek barátságát és testvériségét, vagyis megverték a magyar utasokat – viszont elutaztam Csempeszkopácsra, ahol még egy freskó is van a templomban.

Nagyanyám Kiszomborban született. Eddig ez az első családi eredet-hely, amit nem csatoltak el; nagyanyám nyilván prófétanői képességekkel bírt, mert özvegyasszonyként csak azért is Zomborba költözött.

Másik nagyanyám is a későbbi csonka Magyarország szülöttje, azaz baja-szentistváni; ez a falu ma már nem létezik, mert Bajához csatolták. Előérzet vezette őt is, mert özvegyen ő is Zomborba költözött.

Persze nem állítom azt, hogy a trianoni békét azért hozták létre, hogy én később írhasak róla, de végül is az Úr voltaképpen azért teremtette a világot, hogy visszamenőleg folyamatosan mesélni lehessen róla.

Ő ugyanis mindent elolvas. Ezt nem azért mondom, mint hogyha nem félnék tőle mint kritikustól.

